

حقوق بشر و مکانسیم های آن در ارتقاء حق سلامت بیماران

حسین بیگی

استادیار، گروه آموزشی حقوق جزا و جرم شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران

(نویسنده مسئول)

husseinbeigi26@yahoo.com

محمد حسن حاجی زاده

دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته حقوق عمومی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه ایران

hasanhajizadeh26@gmail.com

میلاذ میری

دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته حقوق عمومی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه ایران

الهویردی آزاد

دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته حقوق عمومی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه ایران

چکیده

زمینه و هدف: حقوق بشر حقوقی است که حقوق بنیادین انسان ها را در بر می گیرد، از جمله این حقوق می توان حق حیات، حق دادخواهی، حق ازدواج و حق بر سلامتی را نام برد. از مصادیق حق بر سلامتی نیز حقوق بیماران می باشد. حقوق بیماران یکی از مهمترین مسائلی است که در جوامع بین المللی مورد توجه قرار گرفته و باعث شده است تا کشورها مقررات ویژه ای در مورد حقوق بیماران تصویب کنند. هدف از نوشتار حاضر بررسی حقوق بیماران در جوامع بین المللی و راهکارهای ارتقای حقوق بیماران می باشد. **روش تحقیق:** این نوشته با استفاده از شیوه پژوهش توصیفی، تحلیلی و جمع آوری اطلاعات با استفاده از کتب، مقاله ها و پایگاه های اینترنتی انجام گرفته است. **یافته ها و نتیجه:** نبودن فرهنگ مشارکت و ندیدن آموزش های لازم موجب شده است تا حقوق بعضی از بیماران پایمال شود.

کلید واژه ها: حقوق بشر، مکانسیم، ارتقاء، حق سلامت

مقدمه

حقوق بشر اساسی ترین و ابتدایی ترین حقوقی است که هر فرد به طور ذاتی فطری ، به حرف انسان بدون از آن بهره مندی شود. مطابق اعلامیه جهانی حقوق بشر و سایر اسناد بین المللی این حقوق ویژگیهایی را داراست که میتوان به مواردی همچون جهان شمولی - غیر قابل سلب بودن . تبعیض ناپذیری - برابری اشاره کرد. از این رو به تمامی افراد در هر جایی از دنیا تعلق دارد و هیچ کس را نمی توان از این حقوق محروم کرد ضمن اینکه همه افراد فارغ از عواملی چون نژاد ، ملیت ، جنسیت ، مذهب ، گرایش جنسی رنگ زبان، و غیره برخوردار از حقوق با هم برابرند و هیچگونه تمایز ، ارجحیت محدودیت و محرومیت در بهره مندی از این حقوق ندارند و این حقوق قابل نقض نیستند. حقوق بیماران فیزیکی از مهمترین مسائلی است که در جوامع بینالمللی مورد توجه قرار گرفته است در این نوشتار ما بر آن هستیم که راهکارها و اصولی ارائه دهیم که تا حقوق بیماران در جوامع بین المللی پایمال نشود. حقوق بشر مقدمه ای است که حقوق بنیادین انسانها را در بر میگیرد حق حیات حق دادخواهی حق ،استراحت، حق آزادانه ازدواج کردن حق مالکیت حق رای دادن حق آزادی عقیده حق داشتن شغل حق رفاه از جمله حقوقی است که در چارچوب حقوق بشر مورد تاکید قرار میگیرد رعایت چنین حقوقی بین مطابق اعلامیه جهانی حقوق بشر که در تاریخ ۱۰ دسامبر ۱۹۴۸ در مجمع عمومی سازمان ملل متحد به تصویب رسیده میتواند موجب برقراری صلح و عدالت و امنیت بین المللی باشد. کمیسیون حقوق بشر سالها بعد از جنگ جهانی در چارچوب سازمان ملل متحد به تصویب رسید این کمیسیون به علت این که کارآمدی لازم را نداشت به شورای حقوق بشر تغییر شکل یافت تا حقوق بشر در بستر مناسب تری دنبال شود.

۲- اجزای اعلامیه جهانی حقوق بشر

۱-۲. حقوق مدنی و سیاسی

از جمله این حقوق میتوان حق تبعیض و حق دادخواهی را نام برد. دولتها باید حقوق همه افراد جامعه را بدون هیچ تبعیضی محترم شمارند و حق دادخواهی حق مسلم همه افراد جامعه است.

۲-۲. حقوق اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی

این حقوق نیازمند دخالت دولت است از جمله این حقوق میتوان به حق ایجاد امنیت و حق آموزش اشاره کرد. اعلامیه جهانی حقوق بشر به روابط بین دولتها برمی گردد و میتوان نقش سیاست را به وضوح دید دولتها باید با وضع قوانین مانع پایمال شدن حقوق افراد جامعه شوند و برای اینکه در جامعه ای حقوق بشر به طور کامل اعمال شود نیازمند مکانیسم اجرایی است. ماده ۱۲ حقوقی اقتصادی و اجتماعی کشورهای طرف این میثاق هر کس را به تمتع از بهترین حال جسمی و روحی ممکن الحصول به رسمیت میشناسند

۳- حقوق بیماران

حقوق بیماران یکی از مهمترین مسائلی است که باید در جوامع بینالمللی مورد توجه قرار گیرد و کشورها باید قوانین و مقررات ویژه ای در مورد حقوق بیماران تصویب کنند. از اصول اولیه آموزش برای پرسنل حرفه ای بهداشتی متوجه میشویم که همیشه حق با مددجویان است. ولی اینکه بدانیم به این اصول و قوانین به چه میزان عمل میشود و خود مددجویان چه نگرشی و برداشتی از این مقوله دارند جای بحث و بررسی دارد. حمایت از حقوق بیماران زمانی امکان پذیر است که خود ارائه دهندگان خدمات بهداشتی به این اصول پایبند بوده و در جریان تصویب و اجرای این اصول باشند. اولین رویداد در زمینه حقوق بیماران در سال ۱۹۹۴ در هلند داد. هدف این نشست ارتقاء حقوق بیماران بود که در چند اصول مورد توجه قرار گرفت. از جمله این اصول حق دریافت مراقبتهای بهداشتی، حق انتخاب، حق مشارکت، حق توجه به شان و منزلت انسان و حق محرمانه ماندن اطلاعات بیماران

بود. ماده ۲۵ اعلامیه جهانی حقوق بشر به حق برخورداری از سطح معیشت کافی برای سهولت و رفاه اشاره و چند الزام آوری به آن بخشیده است. ماده ۲۹ ق ۱ حق خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبتهای پزشکی را برای همگان به رسمیت می شناسد.

۴- اصول حقوق بیمار

۴-۱. حق برخورداری از مراقبت و درمان مناسب و با کیفیت عالی

بسیار حق دارد از همهی خدمات مراقبتی و بهداشتی بدون هیچ تبعیضی به طور یکسان برخوردار شود. به وضعیت بیمار باید در تمام موارد به خصوص فوریتهای پزشکی فوراً رسیدگی شود. به بیمار باید با کمال احترام بهشان و منزلت وی مورد معاینه و بستری قرار گیرد و توسط پزشکی مورد مراقبت قرار گیرد که تحت فشار و هیچ محدودیتی نباشد.

۴-۲. حق برخورداری از اطلاعات

فردی که بیمار است حق دارد از نوع بیماری خود آگاهی داشته و پزشک معالج وی باید اطلاعات کاملی دربارهی بیماری او در اختیارش گذارد و اگر تشخیص داد که گفتن این اطلاعات برای بیمار مناسب نیست باید به یکی از بستگان وی اطلاع دهد، بیمار حق دارد از پزشک معالج خود اطلاعات کسب کند تا از روش درمان و مدت بهبودی خود باخبر باشد باید به بیمار راههای درمانی دیگری گفته شود تا به میل خودش روش درمان را انتخاب کند مطلع کردن بیمار از کلیه آزمایشاتی که قرار است بر روی وی انجام شود حق اوست و میتواند از انجام آنها جلوگیری کند و میتواند از بیمارستان خدمات دیگری درخواست کند. کارکنان مراکز درمانی باید به بیماران آموزش دهند که چطور از خود مراقبت کنند و بیماران با این آموزش میتوانند نیازهای اساسی خود را درخواست کنند کلیه حقوق که به مراقبت و اطلاع از هویت و تخصص ارائه دهندگان خدمات به بیمار و روشهای درمانی دیگری که در سایر مراکز درمانی وجود دارد بیمار حق دارد از آنها مطلع باشد. مرکز درمانی که قرار است بیمار را به مراکز درمانی دیگری منتقل کند باید یک روز قبل در مورد انتقال به بیمار اطلاع دهند و اگر او راضی نباشد با متخصص مشورت کند.

۴-۳. حکم محرمانه بودن اطلاعات و رازداری

حریم شخصی بیمار باید در ارتباط با کارکنان مراکز درمانی و دانشجویان پزشکی و معاینه بیمار و اجرای مراقبتهای بیمار باید محرمانه باشد این اطلاعات بعد از مرگ بیمار نیز باید فاش نشود مگر اینکه خود بیمار اجازه داده باشد و همچنین وضعیت مالی و اینکه بیمار چطور هزینه های مراقبت خود را پرداخت میکند باید محرمانه باشد.

۴-۴. حق رضایت آگاهانه

در مورد روشهای درمانی و نوع درمان که برای بیمار تصمیم گرفته میشود باید با اجازه بیمار باشد و بیمار را باید از روش درمان و عواقب درمان از جمله احتمال مرگ میزان موفقیت روش مطالعه کرد تا با اجازه خودش مورد معالجه قرار گیرد. در مورد بیمارانی که هوشیاری خود را از دست داده اند باید از نماینده قانونی وی اجازه گرفته شود و اگر اجازه از نماینده میسر نباشد و درمان بیمار توسط پزشک معالج اضطراری تشخیص داده شود باید فوراً بیمار مورد معالجه قرار گیرد مگر اینکه قبلاً انجام معالجه ممنوع شده باشد و اگر نماینده قانونی بیمار از انجام معاینات پزشکی بر روی بیمار مخالفت کند پزشک باید نظر خود را در مورد معالجه بیمار به نماینده قانونی وی ابراز کند و در صورت صلاحدید و شرایط اضطراری باید بیمار را مورد معاینه و معالجه قرار دهد

۴-۵. حق استقلال رای

هر بیمار آگاه و بالغ در انتخاب روش درمان آزاد است و میتواند از انجام هرگونه درمان بر روی خود جلوگیری کند بیمار در ترک مرکز درمانی هم آزاد است ولی باید ترخیص نامه ای امضا کند که به اختیار خودش مرکز درمانی را ترک کرده است همچنین در انتخاب پزشک و بیمارستان آزاد است

۴-۶. حق برخورداری از آموزش سلامت بهداشت

بیمار باید از آموزشهای لازم برای سلامت از جمله سبک زندگی سالم و روشهای پیشگیری از بیماریها برخوردار باشد و پزشکان هم نباید از اقدامات و آموزشهای لازم برای سلامتی بیمارار دریغ کنند.

۴-۷. حق رعایت محیط خصوصی بیمار

حریم شخصی بیمار باید در انجام مصاحبه و درمان و ملاقات رعایت شود و از تمامی امکانات از جمله ملاقات خصوصی و یا از طریق تلفن با بستگان خود برخوردار باشد. همچنین آرامش بیمار در زمانی که بستری است باید رعایت شود و افرادی که درگیر مراقبت از بیمار هستند باید قبل از درمان از او اجازه بگیرند

۴-۸. حق ابراز اعتراض و شکایت

بیمار میتواند در مورد خدمات بهداشتی و درمانی و زمانی که حقوق قانونی وی زیر پا گذاشته می شود اعتراض و شکایت کند و باید پاسخ منطقی به بیمار داده شود همچنین بیمار باید آگاهی لازم را داشته باشد که از چه کسی یا کسانی شکایت کند.

۴-۹. حق جبران خسارت

باید در اسرع وقت به خسارات ناشی از اشتباه و اطلاعات ناقص و هرگونه صدمه سهوی و عمدی که توسط پزشک معالج یا کارکنان مرکز درمانی به بیمار وارد شده جبران شود. درمان بیمار باید زیر نظر افراد صلاحیت دار و در فرآیند درمانی مناسب قرار گیرد و تضمین داده شود که انگیزه مالی در انتخاب نوع درمان وجود ندارد.

۵- حقوق کودکان بیمار

کودکی که ارائه خدمات برای او در خانه و یا سر پائی ممکن نیست و در بیمارستان بستری میشود باید یک نفر از بستگان وی شب و روز کنارش باشند اطلاعات مرتبط با بیماری کودکان و درمان آنها باید در اختیار والدین یا خود آنها گذاشته شود. بیمارستان باید بازیها و فعالیتهای آموزشی را در اختیار کودکان بگذارد و آنها را با بزرگسالان در یک بخش بستری نکند و همچنین برای تضمین حالشان افرادی که خدمات ارائه میدهند باید آموزشهای لازم را دیده باشند با هر کودک باید صرف نظر از ، رنگ، نژاد مذهب و جنس و نحوه پرداخت هزینه رفتار شود و کارکنان بیمارستان باید درد کودک را ارزیابی و نسبت به بهبود آن اقدام کنند.

نتیجه گیری

حفظ ایمنی روحی و روانی بیمار از لحظه ابتلاء به یک بیماری تا تکمیل فرآیند درمان و پس از اتمام آن صرف نظر از اینکه درمان بیمار موفقیت آمیز خواهد بود یا نه در تمام ابعاد زندگی شخصی و اجتماعی بیمار از بنیادی ترین حقوق او باشد. نادیده گرفتن حقوق بنیادین یک شهروند و به خطر انداختن امنیت او از موارد تبعیض بین بیمار و سایر افراد جامعه است. در این

مطالعه راهکارهای ارتقاء حقوق بیماران را مورد بررسی قرار دادیم. از جمله این راهکارها مشارکت بیمار در تصمیم گیریها اهمیت به نظر بیمار، رضایت بیمار از انجام درمان مسئولیت پزشک در قبال بیمار، برخورد مناسب از سوی پزشک آموزش بیماران در خدمات و مراقبتهای بهداشتی و غیره خصوص این موارد تا حدی در تمام بیانییهها و منشورهای بین المللی حقوق بیمار و همچنین در منشور حقوق بیمار ایران مورد تاکید هستند اما باید توجه داشت که بین تدوین منشور حقوق بیمار و به تحقق رساندن آن در عمل فاصله زیادی وجود دارد.

منابع

1. جاوید، احسان؛ نیاورانی، صابر (۱۳۹۳)، قلمرو حق بر سلامتی در نظام بین المللی حقوق بشر، فصلنامه پژوهش حقوق عمومی، دوره ۱۵، شماره ۴۱
2. سید موسوی، میر سجاد (۱۳۹۸)، رویکردی بر نظریه حق بر بالاترین سطح قابل حصول سلامت، فصلنامه تحقیقات حقوقی، شماره ۸۹
3. متقی، سمیرا؛ سیفی، آناهیتا؛ درودیان، مجید (۱۳۹۶)، ماهیت حق بر سلامت و جایگاه دولت در تحقق آن، فصلنامه پژوهش نامه حقوق اسلامی، دوره ۱۸، شماره ۲
4. مقامی، امیر؛ یزد خواستی، فرزانه (۱۴۰۲)، تزاخم حق های بشری، نظریه و رویه، دو فصلنامه بین المللی حقوق بشر، دوره ۱۷، شماره ۲
5. وحدانی نیا، ولی اله؛ سید موسوی، میر سجاد؛ وحدانی نیا، محمد امین؛ وثوق مقدم، عباس (۱۳۹۹)، سلامت به مثابه حق بشری؛ روایت حقوقی از منطق حکمرانی برای سلامت، اخلاق و تاریخ پزشکی ایران، دوره ۱۳

Human Rights & its Mechanisms in Promoting Patients' Right to Health

Hossein Beigi

Assistant Professor, Educational Department of Criminal Law & Criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran (Corresponding Author)
husseinbeigi26@yahoo.com

Mohammad Hassan Hajizadeh

M.A Student, Public Law, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran
hasanhajizadeh26@gmail.com

Milad Miri

M.A Student, Public Law, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran

Al-Havirdi Azad

M.A Student, Public Law, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran

Abstract

Background & Purpose: Human rights are rights that include the fundamental rights of humans, including the right to life, the right to sue, the right to marriage, and the right to health. One of the examples of the right to health is the rights of patients. Patients' rights are one of the most important issues that have been considered in the international community and have caused countries to adopt special regulations on patients' rights. The purpose of this article is to examine the rights of patients in international societies and ways to improve patients' rights.

Research Method: This writing has been done using descriptive, analytical research methods and data collection using books, articles and websites.

Findings & Conclusion: The lack of participation culture and lack of necessary training has caused the rights of some patients to be violated.

Keywords: Human Rights, Mechanism, Promotion, Right to Health